

ACTA POLITOLOGICA

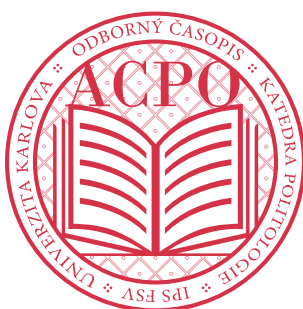
www.acpo.cz

RECENZOVANÝ ČASOPIS | PEER-REVIEWED JOURNAL

2019 | Vol. 11 | No. 2 | ISSN 1803-8220

BULA, Michal (2019). Zpráva z události: Critiques of Liberalism and Challenges to Democracy: Understanding the Conservative Standpoint. Research Workshop – COST Action CA 16211 RECAST. *Acta Politologica*. Vol. 11, no. 2, pp. 56–59. https://doi.org/10.14712/1803-8220/11_2019

Published: 30/04/2019

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

This article is protected by copyright. Copying and use of its content and presenting it as original research without proper citation is plagiarism, which is subject to legal sanctions.

Katedra politologie Institutu politologických studií

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

Department of Political Science, Institute of Political Studies

Faculty of Social Sciences, Charles University

ZPRÁVA Z UDÁLOSTI

Critiques of Liberalism and Challenges to Democracy: Understanding the Conservative Standpoint Research Workshop – COST Action CA 16211 RECAST¹

Michal Bula²

Symposium na téma kritiky liberalismu z pohledu konzervatismu proběhlo na půdě Fakulty filozofické ZČU s cílem prozkoumat, ať již z historického nebo normativního hlediska, postavení konzervatismu jakožto tmelícího prvku pro různorodé kritické reakce na liberalismus a liberální demokracii ozývající se z různých stran politického spektra. Daná tematika je aktuální a reflektuje současnou krizi liberální demokracie či s ní související nespokojenost občanů i společenské nepokoje, jež v nedávné době propukaly v Evropě. Konference se konala jako druhá ze série workshopů *Reappraising Intellectual Debates on Civic Rights and Democracy in Europe – Working Group 2: Languages and Ideologies* pořádaných organizací *European Cooperation in Science and Technology (COST)*. Vedle této, druhé, pracovní skupiny zaměřené na jazyky a ideologie zde byly celkem další tři, pod jejichž taktovkou se vrámci uvedeného projektu pořádalo vícero workshopů.

Událost trvala celkem dva dny a vzhledem k ústřednímu tématu i vytyčenému cíli akce se jí účastnili výzkumníci z odlišných oborů (včetně politologie, politické teorie, historie, filozofie nebo ekonomie) i koutů Evropy. Celkem zde vystoupilo jednadvacet osob, jak etablovaných odborníků, tak mladých výzkumníků, kteří stojí teprve na počátku své vědecké kariéry. Jejich příspěvky byly rozděleny celkem do sedmi panelů, přičemž po ukončení každé ze sedmero sekcí následovala podnětná diskuze reagující na rozličné aspekty prezentovaných témat.

První panel byl teoretického charakteru a byl zaměřený na definice. Nejprve se ke slovu dostal Tamás Nyirkos z *Katolické univerzity Petra Pázmánye*. Doktor Nyirkos prezentoval příspěvek na téma tří konzervativních paradoxů. První z nich se týkal konzervatismu jako ideologie, druhý konceptu tradice v rámci konzervativního proudu. Nyirkos se ve své prezentaci podrobněji zaměřil na poslední z trojice, jenž se zabývá poněkud kontroverzním fenoménem kontrarevoluce.

Následoval výstup doktora Paula Gunna z *Goldsmiths College* na *Londýnské univerzitě* s názvem *The Conservative Fear of Unintended Consequences*, který se dotýkal známého předpokladu Edmunda Burkeho, že jednotlivci postrádají souhrnné porozumění společenských procesů, pročež nejsou schopni adekvátně předpovědět důsledky svých rozhodnutí. Z toho důvodu je vhodné se držet prověřených zavedených tradic. Odtud nedůvěra konzervativců ke změnám. Dle Gunnova výkladu relevance uvedeného tvrzení přesahuje Burkeho tradicionalismus a nachází odezvu napříč současnými politickými spektry (včetně liberálních

¹ Katedra politologie a mezinárodních vztahů, Filozofická fakulta, Západočeská univerzita v Plzni, 14.–15. 2. 2019.

² Mgr. Michal Bula, doktorand na Katedře politologie a mezinárodních vztahů, Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni, Jungmannova 1, 301 00 Plzeň. Kontakt: mbull@kap.zcu.cz. ResearcherID: G-7433-2019.

i progresivních hnutí). Poté před publikum předstoupil Alon Shalev, jenž dorazil z *Hebrejské univerzity v Jeruzalémě*. Ten ve své prezentaci uvažoval o konzervatismu jako o politické percepci. Vyzdvihl kupříkladu, že adekvátně pochopený konzervatismus by neměl být koncipován jako protiklad k liberální demokracii.

Po krátké přestávce byl zahájen druhý panel. Ten reflektoval praktické příklady konzervatismu a radikalismu. Jako první zde Tobias Adler-Bartels z *Univerzity v Göttingenu* hovořil o radikálním konzervatismu jakožto výzvy pro německou liberální demokracii v kontextu politiky 70. a 80. let. Konzervatismus je dle jeho výkladu komplexní ideologií. Na závěr byla vyslovena domněnka, že radikální konzervativní hnutí nepředstavují ohrožení přetrvávajícího politického konsenzu v SRN, přestože jistý potenciál zde existuje.

Sandra Štollová ze *Západočeské univerzity v Plzni* se zabývala ideologickým posunem od konzervatismu k národnímu/lidovému stanovisku v Německu. Na rozdíl od předchozího příspěvku Štollová věnovala pozornost německému konzervativnímu proudu v reáliích druhé poloviny 19. století. Při svém výstupu se pozastavila nad obtížemi, jež obestíraly budování německé státnosti. Následně Ladislav Cabada, coby představitel *Metropolitní univerzity Praha*, hovořil o nativismu v soudobém populistickém konzervatismu na území Slovinska. Termín nativismu byl vymezen v intencích upřednostňování domácího („domorodého“) obyvatelstva před ostatními obyvateli daného státu.

Po polední pauze započala třetí sekce, jež se věnovala interakcím a střetům s konzervatismem. V této části vystoupil nejprve doktor Nathan Alexander z *Erfurtské univerzity*. Ten ve svém příspěvku pojednal o reakcích konzervativců na obvinění z rasismu a rasových predsudků. Posluchačům byl představen výčet typických rasistických argumentů či praktik, k nimž se uchylují dané osoby. Alexander svůj výklad doplnil množstvím výroků z úst politických představitelů, konzervativních autorů či z rozličných textů americké historie.

Oproti původnímu rozpisu, kdy měl přednést svůj referát o raných úvahách J. G. A. Pococka o konzervativním proudu Konstantinos Bizas z *Jyväskslyské univerzity* (jenž nicméně požádal o přeložení své prezentace), vystoupil namísto něj doktor Eno Trimcev, výzkumný asistent *Katedry politologie a komunikačních studií Greifswaldské univerzity*. Trimcev pohovořil o některých nových idejích a podnětech na téma odedávnašního střetu mezi konzervatismem a liberálním směrem. Významnou měrou se dotkl problematiky konceptu režimu, v jejímž kontextu oba ideologické směry rozebíral.

Dalším přednášejícím třetího bloku byl Benjamin Thomas, který dorazil z *University of Nottingham*. Ve svém výstupu pojednávajícím o konzervatismu v éře neo-liberalizace se věnoval tématu ideologického posunu. Paradox posunu směrem k neo-liberalismu u konzervativních vlád byl prezentován na dvojici případů, Spojeném království za Margaret Thatcherové a Německé Spolkové republice po roce 1990, kdy byla v čele *Křesťanskodemokratická unie*. Thomas se rovněž zaměřil na různé modely ideologického posunu.

V závěrečné, teoreticky orientované, sekci prvního dne konference, která následovala po kratší přestávce, představoval jednotící rámec konzervatismus v kontextu národního citění. Jako první se v ní ke slovu dostal Martin Beckstein z *Univerzity v Curychu*. Doktor Beckstein hovořil o problematice integračních kolektivních identit v souvislosti s fenoménem kulturních válek. Téma bylo představeno v kontextu debaty japonsko-amerického politologa Francise Fukuyamy a filozofa s ghanskými kořeny Kwameho Anthonyho Appiaha.

Dalším prezentujícím byl Tuukka Brunila z *Helsinské univerzity*, jehož výklad se týkal legitimacy demokracie a příspěvku Carla Schmitta ke krizi liberální demokracie. Posluchačům byla představena Schmittova konceptualizace termínu depolitizace v kontextu v kontextu

suverenity. Brunila též uvedl několik závěrů vycházející ze Schmittových argumentů, že technokratická opatření by neměla jít proti přáním obyvatelstva či že populistické požadavky mohou být demokraticky legitimní.

Posledním vystupujícím toho dne byl Pedro Miguel Martins, výzkumník z *Centra pro etiku, politiku a společnost na Univerzitě v Minho*, s příspěvkem o environmentálním konzervatismu v souvislosti s dílem Rogera Scrutona. Doktor Martins se věnoval konceptu konzervatismu dle Scrutona v kontextu politického myšlení současné pravice a vztahu mezi konzervativním proudem a environmentalismem.

Druhý den symposia byl zahájen panelem zaměřeným na střet mezi liberalismem a konzervatismem. Tento segment reflektoval praktické příklady a započal výstupem Victora Rizescu, který dorazil z *Bukureštské univerzity*. Hovořil o pravicovém proudu v prostředí rumunské politické scény. V podstatě se jednalo o komparaci současné liberální pravice a modernistického pravicového hnutí v Rumunsku, při níž se doktor Rizescu dotkl takových témat jako vlivu tradic a Západu u mladé generace Rumunů či ruského vlivu na vzdělání u starších generací.

Jako další vystoupil Benjamin Schvarcz z *Hebrejské univerzity v Jeruzalémě*, jenž se věnoval střetu konzervatismu s liberalismem v izraelských konstitučních debatách. Jeho výklad se nejprve zaměřil na objasnění charakteristik obou táborů, na jejich vzájemné vztahy nebo témata, na něž se zaměřují. Posluchačům též byly přiblíženy některé kontroverzní osoby izraelské politické scény. Po něm (namísto výstupu doktora Trimceva) následoval příspěvek popisující raný zájem J. G. A. Pococka o konzervativní proud od Konstantina Bizase, jenž byl přeložen z předchozího dne konference (viz výše). Bizas se na počátku prezentace zabýval životem tohoto politického historika a jeho akademickým kořenům, aby se poté zaměřil na historii konstituce, feudálního práva nebo republikanismu, které byly centrem Pocockova zájmu.

Po kratší přestávce následoval segment namířený na konzervatismus a pravici, který byl podobně jako předchozí panel praktického charakteru. Jako první o něm hovořil Christian Egander Skov z *Norské univerzity vědy a technologie* o procesuální a substantivní demokracii v severských zemích. Skov posluchače obeznámil s dějinným vývojem konceptu „demokracie“ v meziválečném období, v hlavním politickém diskurzu po konci druhé světové války nebo v realitě budování sociálního státu během padesátých let.

Dále na řadu přišla prezentace Torbjörna Nilssona ze *Södertörn University*. Profesor Nilsson přednášel o konzervativním proudu ve Skandinávii v kontextu populistických a extrémistických tendencí. Posluchačům bylo nejprve přiblíženo historicko-politické pozadí třicátých let a nastalých dekád ve skandinávských zemích, po čemž následoval výčet a komparace moderních populistických, nacionalistických nebo extrémistických stran jednotlivých států Skandinávie.

Následně se Nuno Morgado z *Univerzity Karlovy* věnoval analýze politik a rétoriky brazilského prezidenta Jaira Bolsonara. Zatímco média Bolsonara vykreslují jakožto pravicového extrémistu, jeho politický program se vyznačuje spíše vlastnostmi pravicového konzervatismu. Morgadův příspěvek vyvolal při následné diskuzi mezi účastníky konference spor o adekvátním zařazení fašismu v rámci pravo-levého politického spektra a o jeho kořenech, po čemž následovala polední pauza.

Závěrečná sekce programu se záběrem na praktiky konzervativního diskurzu byla stejně jako předcházející panely toho dne orientována prakticky. Na jejím počátku vystoupil Přemysl Rosůlek, představitel *Západočeské univerzity v Plzni*, s příspěvkem na téma využívání

křesťanství během současné „migrační krize“ coby prostředek k odůvodnění islamofobie u českých a slovenských politických elit. Docent Rosůlek se nejprve zaměřil na postavení náboženství v českém prostředí v porovnání se Slovenskem či střední Evropou. Dále byly představeny kořeny těchto poměrů v Čechách sahající až do 14. století, po čemž se Rosůlek věnoval konkrétním výroky dotyčných politických představitelů.

Následně se Ondřej Stulík, taktéž ze *Západočeské univerzity v Plzni*, zabýval problematikou demokratických norem a populismu. Při svém výstupu doktor Stulík zdůraznil, že běžnou praxí populistů je zneužívání konceptu „demokracie“, kdy je voličům zdůrazňována „vláda lidu“ a zcela opomíjeny další aspekty patřičného fenoménu. Stulíkům výklad se dále zaměřil na osobu Tomia Okamury a stranu *SPD*. Po něm následoval poslední příspěvek konference, jímž byl popis anti-genderové odezvy u konzervativního proudu na Slovensku od Pavola Hardoše z *Univerzity Komenského v Bratislavě*. Doktor Hardoš nejdříve vykreslit postavení genderu ve slovenském konzervativním diskurzu, aby se později věnoval idejím tamního konzervativního jádra a představil některé kontroverzní osobnosti slovenské politické scény.

Na závěr nezbyvá než dodat, že workshop se těšil slušnému zájmu domácích i zahraničních výzkumníků, jak ostatně vyplývá z nabitého programu či množství podnětných příspěvků doprovázených zanícenými diskuzemi. Akce vzbudila také divácký zájem, zejména mezi členy Katedry politologie a mezinárodních vztahů FF ZČU, na jejíž půdě se událost konala. Je třeba doufat, že plodné diskuze na podobná témata budou v hojné míře pokračovat i nadále ve stejně přátelském duchu a na obdobně profesionální úrovni.